

9. Законодательно ликвидировать возможность регистрации компаний в странах, входящих в зону "налогового рая", с внедрением принципа, в соответствии с которым, компания должна быть зарегистрирована в стране, в которой она осуществляет основную деятельность, с обязательной выплатой налогов в этой стране;

Вывод. Автор отдаёт себе отчет, что указанные принципы являются весьма жесткими, но в перспективе обеспечивающие перевод спекулятивных фондов в инвестиции в реальный сектор производства и услуг для пользы мировой экономики и повышения благосостояния граждан отдельных государств. Такие действия требуют согласования в масштабах мировой экономики, что, по моему мнению, будет практически невозможно реализовать. Финансовые рынки приступят тотчас же к контрнаступлению, имеющему цель торпедировать все попытки их регулирования и контроля. Будет запущен мощный механизм лоббирования с одновременным активным сопротивлением парламентариев отдельных стран, непосредственно или косвенно финансируемых крупным капиталом. Но есть ли у нас другой выход? Должны ли мы, как мировое сообщество, по-прежнему отвечать за последствия спекуляций капитала в глобальном масштабе? Без принятия радикальных мер с целью нормализации и контроля такого капитала, очередной сильный кризис мировой экономики является лишь вопросом времени.

Список использованных источников:

1. „Trzęsienie kapitalizmu - czyli jak zaczął się kryzys i czym się skończy?“, wydanie specjalne 1/2012, Wydawca: „Polityka”, Warszawa, 2012
2. Yankovskiy M., Makogon Y., Ryabchtyn O. - „Innovative and classical theories of catastrophes and economic crises”, Publishing: Donetsk National University, Donetsk, 2010
3. bazy danych EUROSTAT

Ключевые слова: мировая экономика, глобализация, свободный рынок, экономический кризис, причины кризиса, спекулятивный капитал, инструменты контроля рынка

Ключові слова: світова економіка, глобалізація, вільний ринок, економічна криза, причини кризи, спекулятивний капітал, інструменти контролю ринку.

Keywords: Global economy, Globalization, Free market, Economic crisis, Causes of the crisis, Speculative capital, Market control instruments

УДК 338.43.01:332:338.489.6(447)

Бехтер Л.А., аспирант
Запорізький національний університет

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

Бехтер Л. А. Економічна безпека підприємств сільського господарства на регіональному рівні. Розглянуто й удосконалено концептуальну модель формування економічної безпеки на рівні Запорізької області. Визначено внутрішні та зовнішні загрози та запропоновано стратегію економічної безпеки аграрної сфери на регіональному рівні.

Бехтер Л. А. Экономическая безопасность предприятий сельского хозяйства на региональном уровне. Рассмотрены и усовершенствована концептуальная модель формирования экономической безопасности на уровне Запорожской области. Определены внутренние и внешние угрозы и предложены стратегии экономической безопасности аграрной сферы на региональном уровне.

Bekhter L. The economic security of agricultural enterprises at the regional level. Considered and improved conceptual model of economic security at the Zaporozhye region. Internal and external threats and proposed strategy for the economic security of agriculture at the regional level.

Постановка проблеми. В світі Україна має значний сільськогосподарський потенціал. Фінансова криза та затяжні трансформаційні процеси, які відбуваються в сільськогосподарському секторі України та її регіонах негативно впливають на діяльність інфраструктури ринку та її господарські відносини у виробничому секторі. Негативні наслідки економічних реформ перетворились у значні загрози економічної безпеки країни у всіх її сферах, особливо в сільськогосподарській. До основних загроз розвитку підприємств сільського господарства необхідно віднести низьку ефективність виробництва; недосконалість механізмів інвестиційного забезпечення; проблему деформації цінних пропорцій; нераціональне використання земель сільськогосподарського призначення; вкрай велику проблему забезпеченості основними виробничими засобами; недосконалість інфраструктури та механізмів регулювання кон'юнктури сільськогосподарського ринку; низьку матеріальну зацікавленість працівників АПК тощо.

Наявність родючих земель, вигідне економічне та кліматичне становище аграрного сектору України та її регіонів, в аспекті зростаючого значення сільськогосподарського сектору сприяє прискоренню темпів економічного розвитку, підвищенню конкурентоспроможності, формуванню стану економічної безпеки. Відсутність достатнього теоретичного підґрунтя для формування засад розвитку сільськогосподарської сфери свідчить про актуальність цієї важливої проблематики та необхідність подальших наукових її досліджень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми формування стану економічної безпеки розглядали В. Геєць, Я. Жаліло, В. Горбулін, С. Мочерний, В.Й. Ольшевський, А.І. Сухоруков, О.І. Барановський О.С. Власюк, Ю.М. Пахомов та інші відомі науковці.

Невирішена частина загальної проблеми. У працях названих учених категорія «економічна безпека» досліджується в основному на державному рівні [1], а дослідження основ формування стану економічної безпеки сільськогосподарської сфери взагалі є лише фрагментарними [2].

Метою статті є удосконалення концептуальної моделі формування та розробка стратегії економічної безпеки підприємств сільського господарства на регіональному рівні.

Виклад основного матеріалу. Причин, які спричинили такий стан справ сільськогосподарської галузі, досить багато. Головна з яких – низька ефективність державного регулювання через відсутність стратегії розвитку. До інших варто віднести: відсутність послідовної державної політики щодо підтримки розвитку сільськогосподарського сектору, безсистемність і некомплексність розв'язання завдань аграрної реформи, недосконалість національного законодавства щодо забезпечення економічної безпеки сільськогосподарської сфери.

Внаслідок глибоких кризових явищ у сільському господарстві нашої країни відбулося зниження ефективності, що свідчить про необхідність розроблення стратегічних напрямів докорінної модернізації його галузей на основі застосування системи інноваційних проектів, використання інноваційно-інвестиційних проектів, раціонального використання земельних угідь, матеріально-технічної бази, робочої сили. Вважаємо за потрібне й далі продовжувати реформування сільськогосподарського сектору відповідно до умов формування розвиненого ринкового середовища. Пропонуємо концептуальну модель забезпечення економічної безпеки підприємств сільського господарства Запорізької області (рис. 1).

Рис. 1 – Концептуальна модель забезпечення економічної безпеки підприємств сільськогосподарського господарства Запорізької області.

Для впровадження механізмів реалізації економічної безпеки, необхідно визначити інтегральний показник економічної безпеки за такими основними складовими: виробничо-фінансова, матеріально-технічна, соціально-економічна, еколого-техногенна, інтелектуально-кадрова, інформаційна, техніко-технологічна, силова.

Забезпечення стабільного економічного розвитку сільськогосподарської сфери Запорізького регіону вимагає визначення довгострокових цілей, пріоритетів розвитку, передбачення шляхів активного інтегрування у загальнодержавні суспільно-економічні процеси. Це вимагає нових підходів у реалізації регіональної політики, створення умов для формування економічної безпеки області. Стратегічною метою розвитку Запорізької області є підвищення рівня життя населення та вихід на якісно нові соціальні стандарти шляхом широкомасштабного економічного зростання. Сільськогосподарський комплекс має високу чутливість до зовнішніх впливів і внутрішніх на які важко оперативного відреагувати. Подолання зовнішніх загроз пов'язане з загальним економічним зростанням країни, поліпшенням її міжнародного іміджу, посиленням ролі держави при вирішенні загальносвітових проблем.

Найнебезпечнішими є внутрішні загрози. Вони найчастіше зумовлюються економічними проблемами в середині держави, регіону, мають стійкий характер, переплітають одночасно інтереси декількох суб'єктів економічної діяльності (табл. 1). Стратегія формування економічної безпеки сільськогосподарської сфери визначає шляхи, за якими передбачено виведення економіки сільськогосподарського господарства на динамічне зростання та розробку механізму реалізації заходів щодо формування економічної безпеки сільськогосподарської сфери. Реалізація їх має забезпечити економічну безпеку сільськогосподарської сфери в умовах регіонального господарювання. Вона містить напрямки, які передбачають ефективне функціонування сільськогосподарського сектору,

наповнення бюджетів усіх рівнів, підвищення доходів населення, у т.ч. рівня заробітної плати, покращання стану на ринку праці, створення збалансованої ринкової та соціальної інфраструктури та ін.

Таблиця 1

Ризики та загрози економічній безпеці сільськогосподарської сфери Запорізької області.

Фактори, які формують ризик, загрозу		Імовірні наслідки
Внутрішні загрози		
1	Низькі темпи підвищення рівня життя населення; суттєве розшарування населення; відставання рівня життя від відповідних показників в розвинених країнах.	Гальмує розвиток людського потенціалу; може призвести до соціального напруження в суспільстві.
2	Низький рівень платоспроможного попиту на продукти харчування переважної більшості населення.	Призводить до межі насиченості ринку продовольства та гальмує збільшення його виробництва.
3	Недостатній контроль з боку держави та суспільних організацій над безпекою та якістю продуктів.	Підвищує загрозу здоров'ю нації або окремих соціальних груп
4	Незадовільна матеріально-технічна база, низька технологічна та технічна оснащеність.	Збільшує залежність від зовнішнього ринку за рахунок недобору врожаю
5	Відсутність дієвого механізму ціноутворення АПК; диспаритет цін на сировину, засоби виробництва, готову продукцію та послуги у відповідних видах діяльності.	Призводить до високих темпів зростання цін на продовольство, міжгалузевого диспаритету цін, зниженню економічного інтересу у сільського товаровиробника
6	Посилення залежності по окремих видам харчових продуктів від їх імпорту	Гальмує розвиток відповідних вітчизняних виробництв, вплив із країни валютних ресурсів, погіршує фінансовий стан країни.
7	Низький рівень впровадження інновацій, принципово нових розробок на «ноу-хау» у сільському господарстві.	Гальмує розвиток аграрного сектора, призводить до відставання від світового науково-технічного прогресу
8	Недостатність, нестабільність або відсутність нормативно-правової бази.	Посилює деструктивні тенденції у виробництві та споживанні
9	Дефіцит кваліфікованих кадрів; низький рівень знань керівників АПК міжнародних правил торгівлі та відповідного законодавства інших країн.	Гальмує інноваційно-технологічний розвиток галузі; можливі втрати при проведенні зовнішньоекономічної діяльності
10	Криза платежів та неефективність фінансового, податкового та страхового регулювання.	Нестабільність фінансового стану підприємств галузі; імовірність банкрутства
11	Погіршення кон'юнктури світових цін на окремі товари українського експорту та підвищення цін на імпортне продовольство	Сприяє впливу сировини із країни та погіршенню споживання продуктів населенням
12	Низька якість імпортованих харчових продуктів у цілому, збільшення генно-модифікованої продукції	Посилює екологічну напруженість, є загрозою для здоров'я нації
13	Розширення виробництва біопалива із сільськогосподарської продукції та сировини	Зменшує площі посіву с/г культур, передбачених на споживання населенням, зазнає втрат родючості землі
14	Втрата традиційних ринків збуту сільськогосподарської сировини та продовольчої продукції	Економічні втрати держави і виробників сільгосппродукції, зменшення ефективності аграрного сектору

Стратегія базується на аналізі існуючого стану соціально-економічного розвитку та баченні майбутніх процесів розвитку регіону на найближчу перспективу. Вона передбачає застосування структурними підрозділами облдержадміністрацій, райдержадміністраціями, механізму регулювання економічної безпеки сільськогосподарської сфери в процесі її

реалізації. Стратегія економічної безпеки аграрної сфери Запорізької області є складною, динамічною, різноспрямованою, відкритою та інтегрованою до загального механізму національної економічної безпеки системою.

На нашу думку, для формування економічної безпеки аграрної сфери, важливо, процес прийняття стратегічних рішень спрямовувати на забезпечення оптимального співвідношення прибутку та витрат суб'єктів господарювання, щоб зміст управління економічними ризиками розглядався з позиції забезпечення системи заходів не лише для нейтралізації негативних наслідків проблемних ситуацій, а й для запобігання їх виникненню.

Ми вважаємо, що основними пріоритетними напрямками запобігання внутрішнім та зовнішнім загрозам економічної безпеки сільськогосподарської сфери на обласному рівні мають стати: забезпечення раціонального використання земельних угідь та природних ресурсів; застосування ресурсозберігаючих технологій; ефективне використання трудових ресурсів; забезпечення стабільності формування й ефективності використання внутрішніх і зовнішніх фінансових ресурсів; забезпечення основними матеріальними засобами; розвиток інноваційних процесів і впровадження їх результатів у забезпечення екологізації, інтенсифікації аграрного виробництва та економічної безпеки держави.

Мета реалізації стратегії полягає у виведенні економіки на динамічне зростання, зміцнення конкурентоспроможної позиції регіону як інтеграційної складової національної економіки. Динамічного розвитку прогнозується досягти саме за рахунок зміцнення інвестиційної привабливості регіону.

Для реалізації стратегії необхідно здійснити пошук шляхів забезпечення економічної безпеки. Одним з основних інструментів участі держави у процесі формування економічної безпеки аграрної сфери є забезпечення її фінансової підтримки. Адже причинами низької ефективності бюджетної підтримки сільського господарства виявилися нестабільність та недосконалість механізмів розподілу на надання бюджетних асигнувань і порушення бюджетної дисципліни, зокрема невчасне перерахування бюджетних коштів та відсутність контролю за їх цільовим використанням.

Висновки. Теоретичне узагальнення щодо сутності, змісту, місця економічної безпеки аграрної сфери регіонального рівня в системі національної та регіональної безпеки, а також результати проведеного автором анкетування стали підґрунтям для розробки концептуальних основ стратегії економічної безпеки, як підсистеми, що вбудована в систему стратегії економічного розвитку Запорізької області.

Список використаної літератури:

1. Вавдіюк Н. С. Критерії вибору стратегії забезпечення економічної безпеки регіону / Н. С. Вавдіюк // Формування ринкової економіки в Україні : зб. наук. пр. – Львів: Інтереко, 2005. – С. 298–304.
2. Коваленко К. В. Забезпечення економічної безпеки аграрних підприємств в умовах регіонального господарювання : дис. канд. екон. наук: 08.00.04 / К. В. Коваленко. – Луганськ, 2009. – 223 с.
3. Саблук П. Т. Концептуальні аспекти модернізації аграрного виробництва та розвитку сільських територій в Україні / П. Т. Саблук // Економіка АПК. – 2010. – № 8. – С. 3–9.

Ключові слова: економічна безпека, регіон, сільськогосподарська сфера.

Ключевые слова: экономическая безопасность, регион, сельскохозяйственная сфера.

Key words: economic security, the region, agricultural area.